

Ο γέρο Παναής της Λύσης

/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη

Μητροπολίτου Μόρφου Νεοφύτου*

-Πανιερώτατε, προτού χειροτονηθείτε σ' Επίσκοπο, διαμένετε στη Λάρνακα, κι ως εκ τούτου γνωρίζατε τον παππού Παναή. Θα θέλαμε να μας πείτε πότε και πώς τον γνωρίσατε;

Μετά την αποπεράτωση των σπουδών μου στην Ελλάδα, επέστρεψα στην Κύπρο και συγκεκριμένα στη Λάρνακα στις 16 Ιανουαρίου 1987, με σκοπό να εγκαταβιώσω ως μοναχός στο προσκύνημα του Αγίου Γεωργίου Κοντού. Εκεί, όπου διέμενε και διακονούσε ο πατήρ Συμεών, ο σημερινός ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγίου Γεωργίου Μαυροβουνίου.

Ερχόμενος στο νησί κόμιζα την εμπειρία της ελλαδικής αγιότητας και συγκεκριμένα των Γερόντων που γνώρισα: του π. Πορφυρίου, του π. Ιακώβου, του π. Παΐσιου, του π. Ευμενίου και πολλών άλλων. Αυτοί οι άγιοι άνθρωποι επειδή εφάρμοζαν έναν υψηλότατο ασκητισμό παλαιού τύπου, αισθανόμουν ότι η Κύπρος είναι ο φτωχός συγγενής! Βέβαια, εκ των υστέρων αποδείχτηκε ότι είχα λάθος. Η Κύπρος δεν ήταν ο φτωχός συγγενής, όπως νόμιζα, αλλά μια άλλη παραφυάδα της ίδιας παράδοσης στην οποία ανήκε ο γέροντας Παΐσιος, ο γέροντάς του Άγιος Αρσένιος ο Καππαδόκης κι ο γέροντας Ιάκωβος. Οι δύο πρώτοι κατάγονταν από τα Φάρασα της Καππαδοκίας, και συγκεκριμένα από την κωμόπολη των Φαράσων που έδωσε και το όνομα όλης της μεγάλης αυτής περιφέρειας που εκτείνεται πάνω στις οροσειρές και τα υψίπεδα του Ταύρου και του Αντίταυρου. Ο δε γέροντας Ιάκωβος καταγόταν από το Λιβίσι της Μικράς Ασίας που βρίσκεται απέναντι από τη Ρόδο.

Παναής απο τη Λύση Όλα αυτά τα μέρη γειτνιάζουν με την Κύπρο, κι όλοι

ανήκουμε στην Ανατολική Μεσόγειο. Όπου για αιώνες λειτουργούσε η ενιαία παράδοση της καθ' ημάς Ανατολής, η οποία κυφορούσε ανθρώπους, τόσο από τα ασκητήρια όσο κι από τον λαό, που είχαν το ίδιο εκκλησιαστικό φρόνημα και την ίδια αντίληψη περί της ασκήσεως, της μετάνοιας και της αγιότητας.

Ο δε π. Συμεών που πιστεύει στην παράδοση αυτή, αλλά και στη δύναμη της λαϊκής ευσέβειας από την οποία θεωρεί ότι μέσα από τους κόλπους της γεννούνται άνθρωποι του Θεού, ενάρετοι κι αγιασμένοι. Δηλαδή, δεν θεωρεί ότι η λαϊκή ευσέβεια σχετίζεται μόνον με τις «δεισιδαιμονίες», τις «προκαταλήψεις», τις «φοβίες», τις υπερβολές και τις γραφικότητες κάποιων παππούδων και γιαγιάδων. Αλλά, όταν αυτή παραμένει εντός των εκκλησιαστικών ορίων μπορεί να καρποφορήσει αρετή και αγιότητα. Έτσι έβλεπε τους παλαιούς Κύπριους, κι απ' ότι βλέπω αυτό ισχύει και σήμερα για τους νεώτερους και το λέω αισθανόμενος μέσα μου αισιοδοξία.

Θέλοντας, λοιπόν, ο πατήρ Συμεών να μου φανερώσει εμπράκτως αυτήν την κοινή παράδοση με πήρε από το χέρι και μου είπε: «Έλα να πας να δεις κι έναν δικό μας γέρο» και δεν μου είπε γέροντα, την ώρα που εγώ του μιλούσα για τον π. Ιάκωβο και τον π. Ευμένιο. Για τον π. Συμεών ο Παναής ήταν ένας γέρον του γεροντικού κι όχι μια γραφικότητα, ένας ευσεβής βρακάς. Ήταν ένας γέροντας σε Κυπριακή εκδοχή. Έτσι συναντήθηκα με τον γέρο Παναή τον Ιανουάριο του 1987, στο πρόσωπο του οποίου είδα αμέσως την κυπριακή ευσέβεια. Έκτοτε πηγαίναμε πολύ συχνά και γνώρισα όλη τη συνοδεία του, τον αδελφό του Βασίλη και τις αδελφές του Τρυφωνού και Θεωρού.

Θα ήθελα όμως να σημειώσω ότι τον γέρο Παναή τον είδα για πρώτη φορά σε μια αγρυπνία, προτού τον συναντήσω.

Επειδή, μου άρεσε πολύ να πηγαίνω σε αγρυπνίες, κάτι που συνήθισα να κάνω στην Ελλάδα το ανέφερα στον π. Συμεών και μού είπε: «Εμείς δεν κάναμε ποτέ εδώ αγρυπνία αλλά αν θες να πηγαίνεις, κάμνει η Φανερωμένη κι ο Άγιος Γεώργιος ο Μακρής». Έτσι, λοιπόν, πήγα στην πρώτη μου αγρυπνία εδώ στην Κύπρο στο ναό της Φανερωμένης, με τον Νώνη Αντωνιάδη από την Τερσεφάνου, ο οποίος ήταν από τους πρώτους φίλους που γνώρισα, ποδοσφαιριστής του Πεζοπορικού και ενίοτε ψάλτης. Στην αγρυπνία αυτή γνώρισα και τον π. Μιχαήλ, πρόσφυγα παπά από τον Άγιο Νικόλαο Λευκονοίκου, κι αυτός κομμάτι της λαϊκής ευσέβειας της Κύπρου.

Παναής απο τη Λύση Όταν, λοιπόν, έφτασε η ώρα του εξάψαλμου όλοι παραμέρισαν και ήρθε ο γέρο Παναής να τον διαβάσει. Ακούγοντας τον αισθάνθηκα ότι αυτός ο άνθρωπος ζωγραφίζει και εικονίζει τον εξάψαλμο! Ήταν

πολύ συγκλονιστικό για μένα. Τα μάτια μου «έτρεχαν»! Όλο το κλίμα του ναού ήταν συγκλονιστικό. Με τις μαυροφορημένες γυναίκες της Κύπρου, τις μητέρες των αγνοουμένων, την Ελλού, την πιο χαρούμενη από αυτές, τη λεγόμενη «εκατομμύριο», τη Δέσποινα, την Κυριακού, οι οποίες είχαν πολύ πόνο, τους Λυσιώτες, τους Κοντεάτες, τους Καρπασίτες, τον κόσμο της Μεσαορίας, τον κόσμο της Κύπρου. Οι Λαρνακείς ήσαν λίγοι, αλλά θυμάμαι την κα Αντωνιέττα που κι αυτή κόμιζε μιαν άλλην αστική ευσέβεια. Μέσα σε όλο αυτόν τον προσφυγόκοσμο που είχε μετασηματίσει τον πόνο του σε προσευχή κι αγρυπνία, ξεχώριζε ο γέρο Παναής.

Τι σας έκαμε εντύπωση από την προσωπικότητα του;

Μου έκαμε εντύπωση το φωτισμένο του μάτι. Ο οφθαλμός του είχε φως. Αντιλήφθηκα ότι ήταν ένας άνθρωπος που έβλεπε μέσα σου, διότι είχα αυτήν την εμπειρία από τους προαναφερθέντες ανθρώπους που γνώρισα στην Ελλάδα. Το μάτι του ήταν εποπτικό και μου θύμιζε το μάτι του γέροντα Ιάκωβου. Αισθανόσουν ότι έβλεπε μέσα σου με πατρότητα, με σεβασμό, με διάκριση κι όχι κατάκριση, με αγάπη κι έλεος. Ήταν πολύ έξυπνος κι εύστροφος. Το χιούμορ του και η δυνατότητα να δίνει άμεσες φωτισμένες απαντήσεις μου θύμιζε πάρα πολύ τον γέρο Παΐσιο που είχε το ιδίωμα της αγιασμένης εξυπνάδας.

Στις 27 Δεκεμβρίου χειροτονείστε διάκονος. Κι όταν πάει να σας συγχαρεί, δείχνει χαρά και αγάπη. Φαίνεται ότι είχατε μια ιδιαίτερη σχέση κι αυτό διακρίνεται στη φωτογραφία που έχετε κι εσείς κι εγώ.

Ναι, είμαστε φίλοι πια με τον γέρο Παναή. Έχω, πλέον, μία ιδιαίτερη σχέση μαζί του. «Πιάνω» τις συχνότητές του κι αυτός «πιάνει» τις δικές μου.

Πάντως, στη φωτογραφία εσείς χαίρεστε κι αυτός δείχνει ενθουσιασμό ...

Εκεί μου είπε κάτι, το οποίο ίσως να ήταν προφητικό.

Μπορείτε να μας το πείτε;

Έρχεται, λοιπόν, με τη «βρακούδα» του να μου ευχηθεί αφού όλοι παραμέρισαν - δείγμα του σεβασμού που ετύγχανε σε όλη τη Λάρνακα- κι όπως βλέπετε στη φωτογραφία σκύβω διότι εγώ είμαι ψηλός κι αυτός κοντός. Εκεί μου λέει με τη στεντόρεια φωνή του: «Ά ξ ι ο ς! και σ ' ανώωτερα ...» κι όπως έδειξε με το κεφάλι του στο «και εις ανώτερα», εγώ γύρισα και είδα τον Μητροπολίτη Κιτίου που έδινε δίπλα το αντίδωρο!

Ωστε κάτι πράγματι έλεγε η φωτογραφία;

Ναι, είναι φωτογραφία με νόημα.

Μπορείτε να μας πείτε και κάποια άλλα περιστατικά;

παππούς Παναής Θυμάμαι, τα ράσα τα έβαλα προτού χειροτονηθώ σε διάκο, Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως, και το απόγευμα ο π. Συμεών μου λέει: «Πάμε, να ευλογήσει τα ράσα σου που έβαλες για πρώτη φορά, ο γέρο Παναής». Να με ποιον τρόπο με εισήγαγε ο π. Συμεών στην παράδοση της Κύπρου. Φτάνοντας στο σπίτι του Παναή και βλέποντάς με ρασοφόρο μου λέει: «Άλλος άνθρωπος Όμηρε με τα ράσα, μεταμορφωμένος. Λέω κι εγώ, ποιος είναι αυτός ο ψηλός, ο φωτεινός άνθρωπος»; Δηλαδή, σ' έκανε να αισθάνεσαι τιμή που φορείς ράσο και πόσο πρέπει να το τιμήσεις, διότι είναι ένα φωτεινό ένδυμα «χιτώννα μοι παράσχου φωτεινόν». Είναι ένα βάπτισμα η ρασοφορία και σου το έλεγε αυτός που δεν ρασοφόρησε ποτέ...

Επίσης, κάτι που χαρακτήριζε έντονα τη λαϊκή ευσέβεια του γέρου Παναή και της συνοδείας του, τους ανθρώπους του περιβάλλοντος του την Τρυφωνού, τον Βασίλη, τη Θεωρού, και που πολύ αργότερα κατάλαβα την αξία του. Ήταν η μνημόνευση των ονομάτων. Κάτι που έκαναν και ο γέρο Ιάκωβος και ο γέρο Ευμένιος, καθηκόντως ως παπάδες κι αυτός το έκανε χωρίς να είναι ιερέας. Είχε παράκληση κάθε μέρα στις μία η ώρα και κατά τη διάρκεια της παράκλησης, γονάτιζε αυτός και η συνοδεία του και μνημόνευε από ένα δεφτέρι γύρω στις δυόμισι χιλιάδες ονόματα ανθρώπων, νεκρών και ζωντανών. Αυτό είναι δείγμα της λαϊκής ευσέβειας και παράδοση της καθ' ημάς Ανατολής. Ξέρω ανθρώπους στη Λάρνακα που μού 'παν πως εμείς μάθαμε να μνημονεύουμε ονόματα από το γέρο Παναή. Αυτό δείχνει μια λαϊκή ιεροσύνη. Και δεν ήταν κάτι που έκανε μονάχα ο γέρο Παναής, αλλά κάτι που γινόταν στην ορθόδοξη παράδοση. Υπήρχε στην Κύπρο, στη Μικρά Ασία. Εξομολογώ διαφόρους ανθρώπους και τους λέω να μνημονεύετε ονόματα τις νύκτες και ζωντανών και νεκρών και μου λεν ότι το κάνουν. Μας το είπε η γιαγιά μας, ο παππούς μας. Άρα είναι παράδοση αυτό, παράδοση της Ανατολής.

Μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τον παπού ως οσιακή μορφή. Ως έναν Άγιο των ημερών μας;

Βεβαίωτατα, χωρίς υπερβολή. Αλλά θέλω να πω κάτι π. Ανδρέα. Όταν μου είπατε να μιλήσουμε για τον γέρο Παναή, είπα τί να πω πέρα από κάποιους χαρακτηρισμούς; Ο γέρο Παναής δεν είναι μόνο ένα φυτό αγιότητας, ένα δέντρο ευσκιόφυλλο το οποίο βλάστησε στη Λύση και μεταφυτεύτηκε στη Λάρνακα λόγω

της προσφυγιάς. Είναι κι αυτό. Αλλά, ήταν και «μέλος» μιας παρέας ανθρώπων του Θεού, που φαίνεται ότι υπήρχε από το '60 στην Κύπρο. Αυτό που θα πω είναι πολύ βαρύ. Διαβάζοντας το βιβλίο που αναφέρεται στον Χατζη-Φλουρέντζο, γνωρίζοντας έναν ανάλογο άνθρωπο που ζει στην Ευρύχου και ξέροντας επίσης και για έναν ψάλτη του χωριού μου, τον Δημήτρη του Πρωτόπαπα, διαπίστωσα ότι όλοι αυτοί οι άνθρωποι είχαν ένα κοινό. Τί κοινό νομίζετε είχαν, την ώρα που ένας ήταν στη Μηλιά Αμμοχώστου, ο άλλος στη Λύση, ο άλλος στη Ζώδια κι ο άλλος στην Ευρύχου;

παππούς Χατζηφλουρέντζος Που δεν γνωρίζονταν βέβαια...

Οι δύο γνωρίζονταν.

Ναι, ο Χατζηφλουρέντζος και ο Παναής. Ήταν και φίλοι μάλιστα.

Το κοινό που είχαν αυτοί οι άνθρωποι ήταν ότι τους αποκάλυψε η Παναγία ότι θα γίνει η εισβολή. Αυτό είναι πολύ δυνατό σημείο. Τους αποκάλυψε η Θεοτόκος ότι έρχονται μεγάλα κακά στην Κύπρο και «πρέπει να επιστρατευτείτε» κατά την έκφραση ενός εκ των τεσσάρων, «με αγρυπνίες, νυχτερινές προσευχές, μετάνοιες». Μετάνοια. Και στους τέσσερις το είπε αυτό η Παναγία.

Ο παππούς ο Παναής σας το ανέφερε αυτό, διότι δεν θυμούμαι να το είχε πει σε μένα;

Ο Παναής έλεγε στους Λυσιώτες: «Τι κρίμα που χτίζετε μεγάλα σπίτια, Τούρκοι θα τα κατοικήσουν». Άρα, είχε αίσθηση ότι έρχεται κακό στον τόπο. Το ίδιο, κι αυτός ο χωριανός μου ο ψάλτης. Λίγο πριν την εισβολή, άρχισε να κλαίει κι όταν η κόρη του η Μηλού τον ρώτησε γιατί κλαίει αυτός της απάντησε: «Αχ κόρη μου, Τούρκοι θα 'ρθουν στο χωριό μας και θα γίνουμε πρόσφυγες». «Τι λες πατέρα, θα μείνουμε για πάντα πρόσφυγες»; «Όχι, της είπε, όταν ακούσετε ότι ιδρύθηκε στην Τουρκία μία καινούρια χώρα που θα λέγεται Κουρδία, τότε να ξέρετε ότι θα επιστρέψουμε όλοι πίσω. Αλλά μέχρι τότε, πολλοί θα πεθάνουν με την πίκρα της επιστροφής και θα μείνουν πρόσφυγες». «Και μέχρι πού θα 'ρθουν οι Τούρκοι, πατέρα»; «Μέχρι τον Αστρομερίτη» της απάντησε.

Αυτό ήταν αδιανόητο τότε. Είναι σαν να έλεγες κάποιου ότι θα πιάσουν την Αραδίππου οι Τούρκοι, όχι όμως και τη Λάρνακα. Αυτή είναι η γεωγραφική σχέση Ζώδιας - Αστρομερίτη. Ο άνθρωπος του Θεού, που προανέφερα και που ζει ακόμα στην Ευρύχου του είπε η Παναγία τα ίδια από το 1964. «Παναγία μου, της λέει, γιατί να μην κοιμούμαι τη νύχτα και να κάμνω αγρυπνίες, αφού θα 'ρθουν οι Τούρκοι»; Και του λέει η Παναγία: «Για νά 'ρθει το κακό λιγότερο». Πόσο προληπτικά, προνοητικά ενεργεί ο Θεός! Θα μπορούσε να γίνει μεγαλύτερο κακό

από αυτό που συνέβηκε.

Άρα, δεν μπορούμε να πούμε ότι πήγαιναν χαμένες οι προσευχές;

Καθόλου δεν χάθηκαν οι προσευχές. Αντίθετα ήρθε μικρότερο κακό. Τι θα γινόταν αν δεν είχαμε αυτούς τους ανθρώπους; Μάλιστα, υπάρχουν κι άλλοι άνθρωποι σε διάφορα χωριά που δεν τους συγκρατεί τώρα η μνήμη μου, που επιστρατεύτηκαν τότε για να προσεύχονται. Άλλοι από κάποιον άγγελο, άλλοι από κάποιον άγιο, άλλοι από την Παναγία.

Ένα άλλο περιστατικό που θυμάμαι είναι το ακόλουθο. Κάποτε του είπε ο π. Συμεών: «Θα βγάλουμε πολλούς αγιογράφους». Αυτός απάντησε: «Εν να χρειαστούν, Συμεών, εν να χρειαστούν. Αύριο που θα 'ρθει εποχή να πάμε στα χωριά μας- όσοι πάνε- ποιος θα ζωγραφίσει αυτές τις εικόνες. Θα θέλουμε πολλούς αγιογράφους».

Ο γέρο Παναής ήταν μια συγκλονιστική προσωπικότητα. Είχε διάφορα χαρίσματα. Το διαπίστωσα, επειδή γνώρισα τον π. Ιάκωβο, που είχε μέγα διορατικό και προορατικό χάρισμα αλλά το έκρυβε. Αυτοί οι άνθρωποι, όταν μιλάς μαζί τους, μιλούν σε διάφορα επίπεδα την ίδια ώρα. Ένα επίπεδο είναι αυτό που βλέπουν απέναντί τους, ένα άλλο είναι αυτό της μνήμης που είναι γεμάτη φως, κι ένα τελευταίο είναι αυτό του μέλλοντος που βλέπουν. Δηλαδή, το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον λειτουργεί ταυτόχρονα στην όραση τους. Οι κουβέντες αυτών των ανθρώπων δεν είναι τυχαίες. Αυτοί οι απλοί καλόγεροι, όπως ο π. Παΐσιος, ο π. Ιάκωβος, ο π. Πορφύριος είχαν αυτά τα έκτακτα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος και δεν είναι μόνο το προορατικό και το διορατικό. Αυτά είναι μικρότερα χαρίσματα μπροστά στην πατρότητα, την οποία εξέπεμπαν σ' αντίθεση με πολλούς άλλους ακόμα και κληρικούς και αρχιερείς.

Ένα χάρισμα που δεν τονίστηκε και πολύ και παρ' όλο που ο παππούς ήταν λαϊκός, είχε το χάρισμα της πνευματικής πατρότητας.

Ναι κι εγώ θεωρώ ότι το χάρισμα της πνευματικής πατρότητας είναι το ύψιστο. Παναής του Ιλαμιού

Θυμάστε πώς αποκάλεσε τον γέρο Παναή ο Γέροντας του Σταυροβουνίου στον επικήδειο του; Ο πνευματικός των πνευματικών, ο γέροντας των γερόντων της Κύπρου. Τον αποκάλεσε «Πάτερ Παναή» και μας διαπέρασε όλους ρεύμα ηλεκτρικό. Τι γίνεται εδώ; Πώς ο ηγούμενος του Σταυροβουνίου που όλοι ξέρομε πόσο φειδωλός είναι σε επαίνους και σε λόγια, αποκαλεί έτσι έναν λαϊκό; Κι ήμασταν 25 ιερείς, 3 διάκονοι κι ένας ηγούμενος όταν τον κηδεύαμε μέσα σε μία παράγκα. Τη λυόμενη τότε εκκλησία της Αγίας Θέκλας.

Τί σήμαινε να τον αποκαλεί πατέρα; Σήμαινε ότι ήταν ο πατέρας όλων εκείνων των παπάδων που πήγαιναν κοντά του να βρουν παρηγοριά, να βρουν νόημα ζωής, νόημα θανάτου. Ήταν ο πατέρας όλων των μανάδων των αγνοουμένων, όλων των εγκλωβισμένων, των χαμένων. Κακά τα ψέματα. Ο γέρο Παναής έμαθε τη Λάρνακα να κάμνει αγρυπνίες, μια πόλη που μέχρι τότε ήταν το προκεχωρημένο φυλάκιο του φραγκολεβαντινισμού. Το Σταυροβούνι έμαθε τη Λάρνακα να εξομολογείται, το συνέχισε αυτό ο π. Αντώνιος και το κρατά μέχρι σήμερα αυξάνοντας και μεταδίδοντας το και σε άλλους πνευματικούς και ο π. Συμεών την έμαθε ν' αγαπά την εικόνα. Αυτή είναι η αλήθεια της Λάρνακας.

Αφού θεωρείτε, όπως και άλλοι βέβαια, ότι στην αντίληψη του λαού του Θεού ο παππούς ο Παναής είναι ένας σύγχρονος άγιος, γιατί η Σύνοδος της Κύπρου δεν τον ανακηρύσσει. Την ώρα που ξέρουμε ότι έχει αιώνες ν' ανακηρύξει άγιο. Γιατί άραγε; Δεν θα μπορούσε να γίνει;

Ουδείς αμφιβάλλει ότι ο γέρο Παναής ήταν ένας σημαντικός γέροντας, μια οσιακή μορφή της Λάρνακας. Αλλά, το θέμα της αγιοκατάταξής του νομίζω για την ώρα να το αφήσουμε. Θέλουμε ακόμα χρόνο, αλλά ούτε το αποκλείω ούτε το επιδιώκω. Η αγιοκατάταξη, ιδιαιτέρως οσιακών μορφών για να γίνει, πρέπει να μιλήσει κι ο ουρανός πιο έντονα! Να εισπράξουν και οι άνθρωποι την προσφορά του και να την καταθέσουν. Η Σύνοδος των Ιεροσολύμων έκαμε αγιοκατάταξη του αγίου Φιλουμένου του Κυπρίου, για τον γέροντα Παναή, ακόμα πρέπει να περιμένουμε την ελευθερία της Κύπρου

Τι σχέση έχει;

Παναγία της Λύσης Έχει σχέση. Προηγουμένως είχα πει ότι αυτοί οι τέσσερις άνθρωποι της Κύπρου πριν από τη δράση της ΕΟΚΑ Β΄ και τα γεγονότα του '74, είχαν την αίσθηση ότι οδηγούμαστε σε διχασμό και ότι αυτός θα φέρει τους Τούρκους, οι οποίοι θα προκαλέσουν την κατοχή και την παρατεταμένη διχοτόμηση, πράγμα που ζούμε εδώ και 38 χρόνια. Τώρα εναπομένουν τα επίλοιπα να πραγματοποιηθούν. Αν αυτά γίνουν, που θα γίνουν κατά την άποψή μου, τότε η

Εκκλησία θα βρεθεί μπροστά σ' ένα φοβερό γεγονός. Διότι, αυτά δεν θα αφορούν μόνο την Κύπρο, αλλά θα αφορούν την οικουμένη.

Να προσθέσω όμως ότι δεν πρέπει να αγωνιούμε για την αγιοκατάταξη κάποιων οσίων ανθρώπων που γνωρίσαμε. Μάλλον, θα πρέπει να αγωνιούμε πώς να τους μιμηθούμε. Τώρα, αν τον γέροντα Ιάκωβο τον κατατάξει το Οικουμενικό Πατριαρχείο στις τάξεις των οσίων ή όχι, για μένα είναι άγιος. Τι σημαίνει αυτό; Συνεχίζει, η πατρότητα του και μετά θάνατον. Δεν έχω πατέρα, γιατί τον γνώρισα εν ζωή. Ξέρω ανθρώπους που έμαθαν για τον γέροντα Ιάκωβο από εμένα που τους είναι πιο έντονη η πατρική του παρουσία στη ζωή τους, από ό,τι σε μένα.

Χρειάζεται όμως και η γνωριμία του πατέρα εν ζωή;

Ναι, ο δικός μου ο ρόλος ήταν τούτος. Να μιλήσω γι' αυτούς τους ανθρώπους. Ότι υπάρχουν άνθρωποι θεοφόροι, άνθρωποι που το Άγιο Πνεύμα το γνωρίζουν και συνοικεί μαζί τους. Ο γέρο Παναής ήταν ένας πνευματοφόρος άνθρωπος. Βλέπεις, ενώ μιλώ για το γέρο Παναή, αναφέρομαι στον γέρο Παΐσιο, στον γέρο Ιάκωβο. Είναι τυχαίο αυτό; Για μένα είναι το ίδιο. Οι μεν είναι Μικρασιάτες, οι δε Κύπριοι.

Εκτός από το χάρισμα της πατρότητας, ποιο άλλο χάρισμα είχε;

Σας είπα, ήταν άνθρωπος που είχε συναίσθηση του πνευματικού πατέρα, του δασκάλου. Ήξερε να διδάσκει κάποιον και να τον πείθει ν' αγωνιστεί. Γιατί μπορεί κι εγώ κι εσύ να διδάξουμε, όμως να μην μπορούμε να πείσουμε. Αυτός ήταν καλός μαθητής και κατ' επέκταση καλός δάσκαλος. Σε μάθαινε να μετανοείς, να μην απελπίζεσαι από τα χάλια σου. Έμπαινε σ' αυτή τη διαδικασία άμα έβλεπε ότι είχες διάθεση μαθητείας.

Ο άγιος Συμεών ο νέος Θεολόγος είχε γέροντά του, πνευματικό του πατέρα, ένα μοναχό, το Συμεών τον Ευλαβή. Ο παππούς ο Παναής ως λαϊκός ήταν πνευματικός πατέρας. Αναλύστε μας λίγο, εξηγήστε μας το ρόλο του εξομολόγου ιερέα και αυτό του λαϊκού πνευματικού πατέρα και πώς αυτό μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη;

γέρων Παναής Ξέρω ότι και σήμερα εφαρμόζεται. Εξομολόγος είναι ο ιερέας που θα πας να εξομολογηθείς τις αμαρτίες σου και να σου διαβάσει τη συγχωρητική ευχή. Ο πνευματικός, είτε είναι ιερέας, αρχιερέας, διάκος, είτε είναι μοναχός, όπως ο π. Παΐσιος, είτε είναι λαϊκός όπως ο γέρο Παναής είναι πατέρας, με την έννοια ότι μπορεί να διδάξει τη μετάνοια, διότι τη ζει. Η μετάνοια είναι έργο του Αγίου Πνεύματος κι αυτό δεν είναι σχήμα λόγου. Αυτοί οι άνθρωποι έχοντας πνεύμα μαθητείας αφού ακούσουν στην καρδιά τους τον Χριστό και το Άγιο Πνεύμα, μπορούν να γεννήσουν και να καθοδηγήσουν ανθρώπους με ασφάλεια. Όχι

με διαλεκτική, όχι με κηρυγματική πρακτική, όχι με ρητορική νοησιαρχική παιδεία όπως συμβαίνει σήμερα σε πολλούς παπάδες, που είναι εξομολόγοι από τον επίσκοπό τους αλλά δεν έχουν μέσα τους την πληροφορία του Αγίου Πνεύματος.

Πόσο απαραίτητο είναι τότε να πηγαίνει ένας άνθρωπος σε τέτοιους πνευματικούς και για ποιο λόγο, εφ' όσον ο πνευματικός πατέρας είτε ως μοναχός είτε ως λαϊκός που έχει το Άγιο Πνεύμα μπορεί να αναγεννήσει τον άνθρωπο. Εάν ο πνευματικός ιερέας δεν αναγεννά, πόσο απαραίτητο είναι να προσέρχεται κανείς κοντά του;

Εάν δεν αναγεννά, θα πηγαίνει τότε μόνο για την εξομολόγηση.

Μόνο για μια ευχή;

Όχι μόνο για ευχή, αλλά και για συμβουλές, να του πει τις εντολές του Χριστού.

Ναι, αλλά αυτές τις συμβουλές μπορεί να τις πει κι ο άλλος που ενεργεί ως πνευματικός πατέρας και δεν είναι ιερέας.

Βεβαίως! Και σιγά-σιγά θα δεις ότι ο πνευματικός-ο ιερέας που δεν έχει μέσα του την πληροφορία του Αγίου Πνεύματος δεν θα γεννά πνευματικά τέκνα, αλλά συγχυσμένους ανθρώπους. Και θα του δημιουργούν και του ιδίου πρόβλημα. Ίσως καταλάβει ότι φταίει κι αυτός τελικά και πει «Μήπως φταίω κι εγώ; Μήπως οικειοποιούμαι ένα χάρισμα το οποίο δεν το έχω μόνο και μόνο επειδή ο Δεσπότης μου έβαλε το χέρι του στο κεφάλι μου και με έκανε εξομολόγο»;

Αυτό όμως που θέλω ακριβώς να ρωτήσω είναι κατά πόσο είναι αναγκαίο να πηγαίνω σ' έναν πνευματικό ιερέα που δεν έχει το χάρισμα εκ Θεού, εφ' όσον έχω όντως πνευματικό πατέρα;

Είναι αναγκαίο, όπως πάμε στον ιερέα να κοινωνήσουμε. Ο ένας μαθαίνει τη μετάνοια, τη συγχώρηση. Από πού όμως θα την πάρει την άφεση των αμαρτιών; Από τον ιερέα ασφαλώς.

Η οποία όμως επενεργεί κατά ένα μαγικό τρόπο, εάν η συγχώρηση δεν σημαίνει θεραπεία.

Μα ο ιερέας είναι άνθρωπος που χορηγεί Πνεύμα Άγιο. Ο άλλος πληροφορεί περί Πνεύματος Αγίου, αλλά δεν χορηγεί.

Εξ αιτίας της χάριτος της ιεροσύνης λέτε, αλλά την καθοδήγηση και τη θεραπεία βασικά θα την κάμει ο όντως πατέρας. Εάν δε αυτά τα δύο συνυπάρχουν στο ίδιο πρόσωπο, καλύτερα βέβαια.

Δεν ξέρω αν είναι καλύτερα. Εγώ έχω ζήσει αυτό το γεγονός. Είναι και ζήτημα φύσεως, χαρακτήρων ίσως. Ενώ είχα εξομολόγο το γέροντα Ευμένιο, πήγαινα και συμβουλευόμουν πνευματικά τον γέροντα Ιάκωβο κι ο λόγος του ήταν δεσμευτικός για μένα.

Ήταν όμως και οι δύο ιερείς. Γιατί χρειαζόταν να πάτε αλλού για εξομολόγηση;

Ο χαρακτήρας μου ήταν πιο κοντά στον γέροντα Ιάκωβο. Παίζει ρόλο η φύση του ανθρώπου. Όλες είναι γυναίκες όμως μία γυναίκα παντρεύεσαι. Είναι έργο φύσεως νομίζω. Αυτό, βέβαια, δεν πρέπει να το σχηματοποιούμε. Τα παλαιά χρόνια, πάτερ, πήγαιναν να ακούσουν ένα λόγο πνευματικό στον αββά Αντώνιο. Μια φορά μονάχα πήγαιναν κι αυτός ο λόγος ήταν αρκετός για να τους κρατήσει μια ζωή. Τώρα με τις πολλές ερωτήσεις και τα πολλά πρέπει συγχύσαμε τα πράγματα. Εγώ βλέπω λαϊκούς που έχουν ωραία «κατάσταση» και τους χαίρομαι.

Υπάρχει μια ελπίδα δηλαδή. Βλέπω ότι έχετε αυτή την ελπίδα;

γέρων Παναής Βεβαίως. Υπάρχουν λαϊκοί που γνωρίζουν τη μετάνοια, η οποία έτρεφε την οικουμένη και θα την τρέφει εσαεί. Εμείς οι ιερείς έχουμε μία διακονία, αλλά πρέπει νά 'χουμε λίγη έγνοια εάν έχουμε γνωρίσει τη μετάνοια. Αυτό είναι το μήνυμά μου. Όταν βλέπουμε λαϊκούς να την έχουν γνωρίσει, να ταπεινωνόμαστε. Εγώ, πάντως, συμβουλευόμαι λαϊκούς. Δεν δίνω την εντύπωση του ανθρώπου που τα ξέρει όλα επειδή είμαι αρχιερέας. Βλέπω ότι δεν τα ξέρω, ότι κάμνω λάθη, ενώ βλέπω ανθρώπους λαϊκούς με ταπείνωση και μετάνοια. Ρώτησα κάποτε κάποιον λαϊκό πως ζει τη μετάνοια και μου είπε: «Γονατίζω κάθε βράδυ και φέρνω μπροστά μου τα αμαρτήματα της ημέρας. Μετά φέρνω τα πάθη μου, διότι για μένα τα πάθη είναι αμαρτήματα που έχουν χρονίσει μέσα μου κι επαναλαμβάνονται. Έστω κι αν προσπαθώ να τα μειώσω, να τα διώξω, εντούτοις δεν φεύγουν. Τέλος, είναι τα γονίδια...». Αυτό μου έκανε μεγάλη εντύπωση, πάτερ. «Υπάρχουν γονίδια μέσα μου, μου είπε, που μπαίνουν από παππού σε παιδί κι από παιδί σε εγγόνι και πρέπει εγώ να βρω τα γονίδια της μάνας μου, του πατέρα μου, του παππού μου, αφού βλέπω ότι επενεργούν και μέσα σε μένα. Μετανοώ για τα λάθη εκείνων και τους σώζω και με σώζουν, γιατί μ' αυτό τον τρόπο ταπεινώνομαι και γι' αυτούς». Όταν βλέπεις, λοιπόν, ένα τέτοιο λαϊκό, αυτός είναι πλανεμένος;

Φωτισμένος είναι!

Φωτισμένος, βέβαια! Είπαμε προηγουμένως για το γέροντα Παναή και την παρέα που υπήρχε στην Κύπρο, την οποία ένωνε το Άγιο Πνεύμα. Αυτοί οι άνθρωποι για να έχουν αυτή τη φώτιση και να βλέπουν τα μέλλοντα, σημαίνει ότι είχαν μετάνοια. Γιατί τους διάλεξε αυτούς η Παναγία; Δηλαδή, εάν όντως πιστεύουμε

στον γέροντα Παναή ότι είναι θεοφόρος άνθρωπος, τότε γιατί να μην πιστέψουμε στους σημερινούς ανθρώπους που είναι κι αυτοί λαϊκοί, αλλά δεν είναι βρακάδες. Φορούν παντελόνια, γιατί άλλαξε η μόδα ή φούστες, αν είναι γυναίκες; Ο δε γέρο Παναής έχει αφήσει στον τόπο μας ανθρώπους, που μπορεί να μη τον γνώρισαν, αλλά γνώρισαν τη ζωή του μέσα από την μετάνοια.

Ευλογία μεγάλη και ευθύνη για μας που τον γνωρίσαμε, τον ζήσαμε.

Κυρίως ευθύνη.

Μακάρι η ευχή του να μας στηρίζει και η ευχή σας να μας δυναμώνει.

Αμήν, για όλους.

Ευχαριστούμε πολύ.

Παρακαλώ.

Ιερά Μητρόπολις Μόρφου

*Συνέντευξη Μητροπολίτου Μόρφου Νεοφύτου που παραχώρησε στον π. Ανδρέα Αγαθοκλέους, τη Δευτέρα, 18 Μαρτίου 2012, στη Μητρόπολη Μόρφου στην Ευρύχου, με θέμα τον όσιο Γέροντα Παναή από τη Λύση.

Πηγές: lefttheros.com - impantokratoros.gr